

sted, med andre ord at hele nettoproduktionen består af løngoder, hvilket må implicere, at »arbejdskraftens værdi« (i østrigsk forstand) derfor må svare til hele nettoproduktionen, inklusive investeringerne.

Ja, men så må også »arbejdskraftens værdi« eller den »østrigske lønrate« udtrykkes i østrigske termer d.v.s. ikke alene som omkostningerne ved produktionen af arbejderens direkte underhold, men også inklusive de nødvendige investeringer til fremtidig udvidelse heraf.

Men det er noget ganske andet end »arbejdslønnen målt i kroner«, og det er heller ikke gjort med at kalde w en »numéraire« som sættes lig med een.

I tilfælde af at hele profitten opspares og investeres og den marx'ske merværdirate er 100 %, så vil en sådan efter »østrigske« principper beregnet »lønrate« (der altså får tilregnet kapitalens akkumulation!) være dobbelt så stor som den faktiske pengeløn.

Estrup bliver vist nødt til at droppe sit lille w – også selv om han nu dropper Marx og incidenter Ricardo – hvis han overhovedet vil opretholde bare den østrigske del af sin konstruktion. Men det er måske netop dette han mener med nu at kalde sit w for en »numéraire« som sættes lig med een?

*I. Grünbaum
Birkerød*

Gensvar

Som det viser sig, kan der skrives meget om, hvorvidt det er fejlagtigt at indføre penge-lønssatsen i et arbejdsværdiudtryk. Når jeg tidligere har søgt at afgøre spørgsmålet i en fodnote, som Grünbaum refererer, så er det, fordi sagen ikke syntes mig og stadig ikke synes mere værd. Hvis vi er enige om, at man ved arbejdsværdien af en vare kan forstå den ved varens produktion i alt forbrugte arbejdstid, må vi også kunne enes om, at man ved at multiplicere med timelønssatsen kan få et udtryk, der viser det pengebeløb, arbejderne får udbetalt per enhed af varen. Mere har jeg aldrig hævdet; men jeg vil medgive, at ordet »pengeværdi« kan være tvetydigt. Den logiske fejl, som Grünbaum søger at demonstrere, ligger måske i denne tvetydighed, idet jeg åbenbart bliver tillagt den opfattelse, at man skulle kunne identificere dette pengebeløb, d.v.s. den samlede lønomkostning per enhed af varen, med det pengebeløb, varen indbringer på markedet, d.v.s. dens pris. Noget sådant har jeg selvfølgelig ikke ment, og der findes heller ikke belæg for en sådan fortolkning i nogen af mine artikler.

*Hector Estrup
Økonomisk Institut, Københavns Universitet*